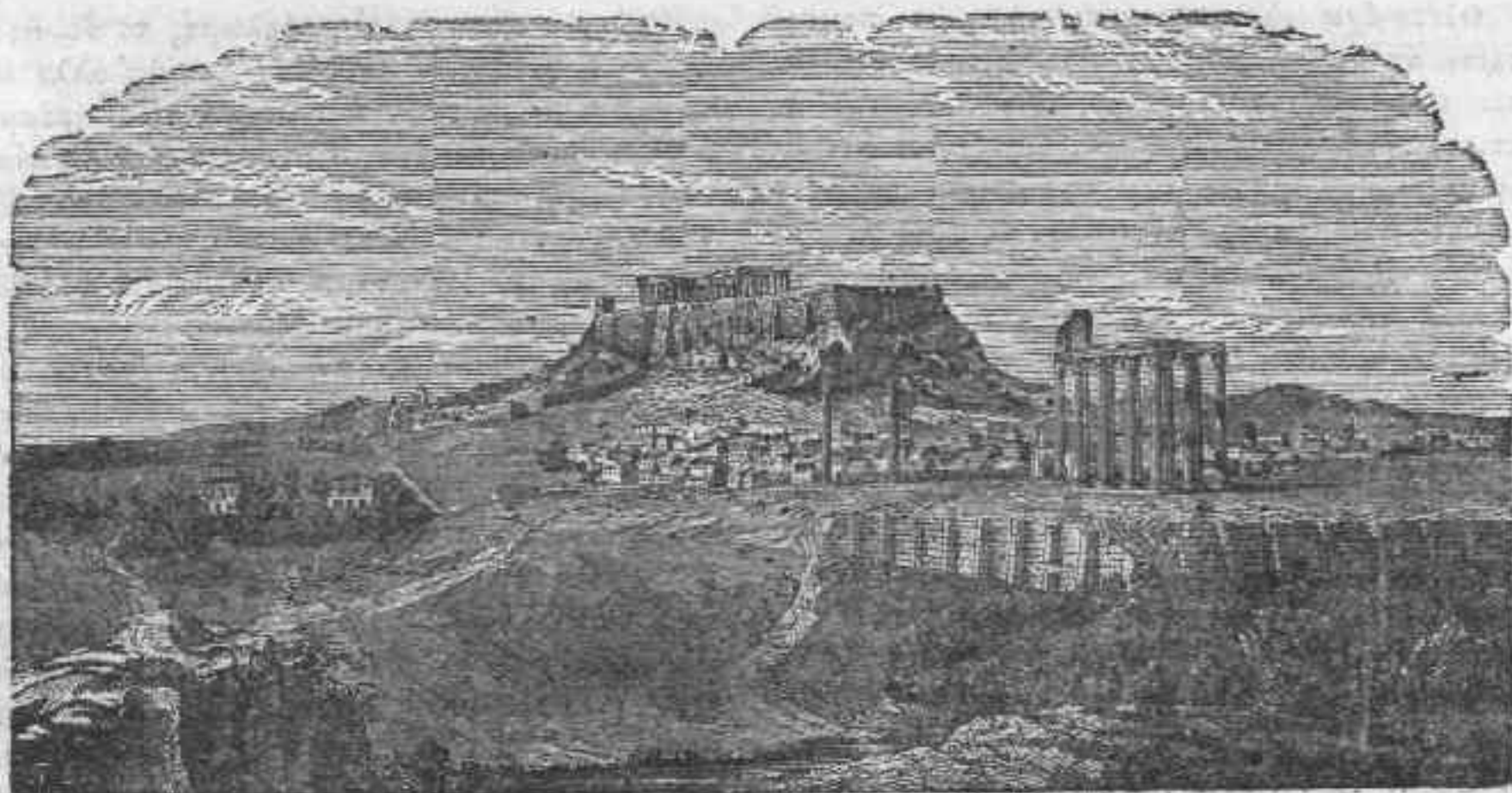

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΔΗΡΙΑΙΟΥ, 1858.

ΤΟΜΟΣ Θ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 193.

ΕΚ ΤΩΝ ΕΚΔΕΛΟΜΕΝΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ

ΠΕΡΑΙΤΕΡΟ ΤΙΝΕΣ ΦΙΛΟΚΡΙΝΟΥΜΕΝΑΙ

Η ΕΠΑΝΟΡΘΟΥΜΕΝΑΙ.

(Ιδὲ φυλλάδ. 183 καὶ 187.)

—ooo—

4. Ἐπιγραφή ἐπὶ χαλκοῦ κράνου.

Εἰς τὸν Ἀλφειὸν ποταμὸν, πλησίον τῆς Ὀλυμπίας, εὐρέθη κατὰ τὸ 1795 ἔτος ἀπὸ τὸν Ἀγγλον Μορρίτην (ἴδε Classical journal N° II, p. 238) κράνος κομψῶς εἰργασμένον, φέρον ἐπάνω χαραγμένην ἐπιγραφὴν, ἔχουσαν κατ' ἀκριβέστατον ἀπόγραφον τοῦ Ῥοσσίου (Inscr. ant. Tab. VII) οὕτως·

ΤΑΝ . . ΟΙ ΑΝΕΘΕΝ ΤΟΙ ΦΙΦΙΤΟΝ
ΦΟΡΙΝΘΟΘΕΝ

ἦτοι, ὡς ὀρθῶς ἀνεπλήρωσαν καὶ ἀνέγνωσαν ἕτεροι·

ΤΑΡΓΕΙΟΙ ΑΝΕΘΕΝ ΤΟΙ ΔΙΦΙΤΟΝ ΦΟ
ΡΙΝΘΟΘΕΝ

Ἀντὶ τοῦ Κ εἰς τὴν τελευταίαν λέξιν κεῖται ὁ χαρακτήρ Φ, ἦτοι τὸ λεγόμενον ἐπίσημον κόππα, τὸ ὁποῖον ὑπῆρχε μὲν ποτὲ μεταξὺ τῶν γραμμάτων τοῦ ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου, ἀλλὰ περιαιρεθὲν ἑκπαλαί

ἀπ' αὐτοῦ ἐφυλάχθη μετέπειτα μόνον ὡς δηλωτικὸν ἀριθμοῦ σημεῖον, τοῦ ἐννεήκοντα· ἐξηκολούθησεν ὁμοῦς οὐδὲν ἥττον ἐτέρας συγγενοῦς γλώσσης νὰ συνιστᾷ μέρος ἀλφαβήτου, τῆς Ῥωμαϊκῆς, τὸ ὁποῖον, ὡς φαίνεται, ἐκτυπον ὑπάρχει τοῦ παναρχαίου ἐκείνου τῶν Πελασγῶν. Τὸ γράμμα τοῦτο ἀπαντᾷται καὶ εἰς ἄλλα προτέτι δωρικά ἢ αἰολικά μνημεῖα, ὡς εἰς ἀρχαιότατα νομίσματα τῆς Κρότωνος, καὶ εἰς ὀλιγώτερον ἀρχαῖα τῶν Συρακουσῶν καὶ τῆς Κορίνθου, καὶ εἰς αἰολοδωρικός τινες ἐπιγραφάς. Μοναδικὸς παρατηρεῖται καὶ ὁ χαρακτήρ ἐνταῦθα Δ, φέρων τὸ σχῆμα τοῦ Φ, σὺδαμοῦ ἄλλου, ὡς γνωρίζω, ἐμφανιζόμενος οὕτως.

Ἡ Ἐπιγραφή αὕτη ἐσαφηνίσθη ὑπὸ τοῦ Βαϊκκίου (C. I. N° 29.) ἀρκοῦντως ἐξ ὧων ὁ Πausanias (Ἠλ. Β, 19) περὶ τοῦ Θησαυροῦ λέγει τῶν Μεγαρέων, τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ παρ' αὐτῶν οἰκοδομηθέντος ἀπὸ τῶν ἐν μάχῃ πρὸς Κορινθίους ληρθέντων λαφύρων, εἰς τὴν ὁποῖαν λαβόντες μέρος καὶ οἱ σύμμαχοί των Ἀργεῖοι πιθανὸν νὰ ἀφιέρωσαν καὶ αὐτοὶ ὡς ἀπαρχὴν καὶ ἀκροθίνιον τῆς νίκης των, τὸ φέρον τὴν ἐπιγραφὴν κράνος. Ὅθεν τὸ ἐπίγραμμα εἰς ταύτην ἀναφερόμενον τὴν περίστασιν ἢ καὶ εἰς ἄλλην, καθ' ἣν μόνον οἱ Ἀργεῖοι ἐνίκησαν, ἀδύνατον εἰς ἡμᾶς, πρέπει, ἢ οὕτως ἢ ἄλλως, νὰ ἀναγνωσθῇ μὲ τὸ ἀσθρον εἰς πληθυντικὸν ἀριθμὸν, τῶν, ὅχι εἰς ἐνικόν, ὡς ἄλλοι ἀνέγνωσαν, τόν.

τ' Ἀργεῖοι ἀνέθεν τῷ Διφί τῶν Κορινθίων.

ἦτοι οἱ Ἀργεῖοι ἀνέθεσαν (τὸ κράνος) εἰς τὸν Δία ἐκ τῶν ἀπὸ τῆς Κορίνθου ληρθέντων λαφύρων.

Οὐδὲν ἔχω νὰ παρατηρήσω ἐνταῦθα περισσό-
τερον ἀπ' ὅ,τι ὁ ῥηθεὶς σοφὸς Κριτικὸς ἐσημαίω-
σεν εἴτε περὶ τοῦ ἱστορικοῦ εἴτε περὶ τοῦ λε-
κτικοῦ τῆς ἐπιγραφῆς δεόντως, εἰμὴ μόνον ὅτι ἀμ-
φιβάλλω ὡς οὐδέποτε περὶ τοῦ μέτρου αὐτῆς, τὸ
ὅποιον αὐτὰς στοχάζεται ὡς ἀκομψὸν τι ἱαμ-
βικὸν τρίμετρον. Βέβαια ἡ ἐπιγραφή ὑπάρχει ἑμ-
μετρος, καθὼς τίς ἡ ἀνάγκη ἄλλως, εἰς πεζὸν λόγον,
τοιζύτης κράσεως, ὡς τ' Ἀργεῖοι, καὶ τοιζύτης ἐπι-
κῆς συγκαπῆς, ὡς εἰς τὸ ῥήμα ἀνεθεν; Ἀλλὰ μέ-
ρηνται ὀλίγον παράξενον πῶς εἰς τόσον ἀρχαῖον
ἱαμβον, δεδύσθω καὶ ὅχι σύγχρονον τοῦ πέμπτου
διὰ βίου Ἀρχοντος Ἀθηνῶν Φάρδαντος, ἐπὶ τοῦ
ὁποίου κατὰ τὴν δόξαν τοῦ Πυσσανίου ἔλαβε χώραν
ἡ πρὸς Κορινθίους μάχη τῶν Μεγαρέων ἐχόντων συμ-
μάχους τοὺς Ἀργεῖους, ἀλλ' ἐξάπαντος ἀνήκοντα
οὐδὲν ἦττον εἰς ἀρχαίαν ἐποχὴν, καὶ ἐκείνην ἴσω,
ὅτε ὁ Θεσσαυρὸς οἰκοδομήθη ὑπὸ τῶν Μεγαρέων, εἰς-
εχώρησαν εἰς τοιοῦτον στίχον, καὶ τοιοῦτον μάλιστα
ἓνα καὶ μεμονωμένον, δύο σημαντικαὶ μετρικαὶ
ἀταξίαι, ὅσον καὶ ἂν διχαιολογῶνται αὐταὶ ὑπ' ἐ-
κείνου (add. p. 885), ἡ μὲν εἰς τὴν δευτέραν, ἡ δὲ
εἰς τὴν τετάρτην χώραν. Παρατηρῶν τις τὴν τάξιν
τῶν προσωδίων, εὐρίσκει τὸν στίχον μᾶλλον ἐκ τῶν
χοριαμβικῶν, τοῦ εἶδους ἐκείνου, εἰς τὸ ὅποιον τῶν
ὥδων τινες ἐκθέτονται τοῦ Ὁρατίου, ἡ α', Βιβλ. Α',
ἡ λ', Βιβλ. Γ', καὶ ἡ η', Βιβλ. Δ', μόνον ὅτι ἡ ἀπό-
θεσις, ἀντὶ ἀπλῆς εἰς ἱαμβον, γίνεται ἐνταῦθα εἰς
διῖαμβον, ἡ Πάρονκ β', οὕτω τ' Ἀργεῖοι—οἱ ἀνεθεν—
ου—τῷ Δι' τῶν—ου—Κορινθίους υ—υ—.

5. Ἐπιγραφή ἐτέρα ἐπὶ χαλκοῦ κράνους.

Κράνος μικρὸν ἕτερον, πλεσίον εὐρέθην τῆς Ὀ-
λυμπίας, τὸ ὅποιον ἀπέκτησεν ὁ Συνταγματάρχης
Λάμιος (ιδ. Walp. Trav. in var. Countr. of the
East. Lond. 1820, p. 597), φέρει χαραγμένην ἐκ
δεξιῶν εἰς τὰ ἀριστερά ἐπιγραφὴν μονόστιχον τὴν
ἐξῆς·

ΟΙΟΙΩΝΑΡΕΒΕΡΦΑ

Ὁ Οὐαλπόλιος ἀνεγίνωσκεν αὐτὴν Κῶος μ' ἐπολεῖ
ἀμφίβωλα νομίζων τὰ τελευταῖα τρία γράμματα.
Ἀλλὰ τοιαῦτα ἔδυναντο νὰ νομισθῶσι τοῦλάχιστον
μόνα τὰ ὅσπερ δύο, ὡς ἂν ὅπου τὸ πρὸ αὐτῶν δὲν
παριστάνει ἄλλο τι παρὰ τὸ ἀρχαῖόν Ε κλεισμέ-
νον εἰς τὰ ἐμπροσθεν, ὡς οὕτω κλεισμένον συγχά-
κεις εὐρίσκεται εἰς ἐπιγραφῆς τῆς Κορίνθου, τῆς Ἀ-
κκριννίας, καὶ τῆς Κερκύρας (ιδ. Διάλεξ. περὶ τῆς
Μενεκρ. Ἐπιγρ. σελ. 10). Ἀμφίβωλα ὡς αὐτὸς ἐ-
κρίνεν αὐτὰ καὶ ὁ Βαίικιος (C. I, N.° 31) εἰκάζων
ὅμως μὴ ἦσαν ἐθνικοῦ ἢ τοπικοῦ τινος ὀνόματος λεί-
ψαν ἀναφερομένου εἰς τὸ προηγούμενον ΚΟΙΟΣ, τὸ
ὑπολχυθένον ὡς κύριον τοῦ ποιήσαντος τὸ κρά-
νος. Δὲν ἐν ἔξω τοῦ πιθνοῦ νὰ ἐκυριωνεῖτο μὲν
τοῦτο ὁ τεχνίτης, ἀφοῦ καὶ τῶν Γιγάντων ἓνα εὐ-
ρίσκομεν καλούμενον οὕτω παρ' Ἡσιόδῳ (Θεογ. 34).
Ἀλλὰ τὰ δύο τελευταῖα γράμματα τῆς Ἐπιγρα-
φῆς, σχηματίζόμενα τὸ μὲν, ὡς κερκία τις κάθετος

ἔχουσα ἐν τῷ μέσῳ μικρὸν κύκλωμα, τὸ δέ, ὡς ν
τῆς κοινῆς γραφῆς, δυνατόν, ἂν καὶ ἀπ' ἀλλήλων
χωρισμένα, νὰ μὴ συνιστάνωσι πλὴν μόνον γράμμα
ἐν, τὸ ἀρχαῖόν V ἢτοι N, τελικὸν ἐνταῦθα σύμ-
φωνον, ὡς φαίνεται τοῦ ῥήματος ΑΠΟΕΣΕΝ. Εὐ-
ρίσκω τώρα ὅτι τοῦτ' αὐτὸ συνείδε καὶ ὁ Ῥόσιος
(Inscr. Anl. p. 20), τὸ Ν· δηλαδὴ διὰ τῶν δύο
τούτων γραμμάτων σχηματίζόμενον.

Ἀλλὰ τὸ μετὰ τὸ M ἀκολουθοῦν Α ἔχομεν ἄρα
γὰ νὰ τὸ ἐκλάδωμεν ὡς μέρος τοῦ ἀορίστου ἐκφε-
ρομένου ἐνταῦθα ἀπόησεν ἀντὶ ἐπαίτησεν, ὡς ὑπαί-
νιξα ἀνωτέρω, ἢ πρέπει καλλίτερον νὰ τὸ ἐνώσωμεν
μὲ τὸ προηγούμενον M, ὡς ἐπραξεν ὁ Βαίικιος σχη-
ματίσας ἐκ τῶν δύο ἀντωνυμῶν MA, μᾶ (με) ἀνα-
λόγως τοῦ διοριστοῦ κα (κα) συνδέσμου; Δὲν ἐναν-
τιόνομαι εἰς τοῦτο, καθότι ἡ ὁμοιότης ὑπάρχει ἐν-
τελὲς μεταξὺ τῶν δύο φωνῶν· μόνον μὲ δυσκολεύει
ὀλίγον εἰς τὴν παραδοχὴν ταύτης τῆς ἀναγνώσεως,
ὅτι τόσον οὐσιώδης μέρος τοῦ λόγου καὶ τόσον κοι-
νὸν εἰς τὴν γλῶσσαν, ὡς ἡ ἀντωνυμία τοῦ πρώτου
προσώπου, ἄλλοῦ πούποτε δὲν εὐρέθη μὲ τοιοῦτον
διορισμόν, οὔτε εἰς περισωθέντα ποιητῶν τεμάχια,
οὔτε εἰς ἀπομνημονεύσεις Γραμματικῶν, οὔτε τέλος
εἰς ἄλλο κανὲν γραπτὸν ἀρχαῖον μνημεῖον ἕως τῆς
ῶρας. Διὰ τοῦτο ὑποπτεύω πολὺ μὴ τὸ Α ὑπάρχει
μᾶλλον ὀλοκληρωτικὸν μέρος τοῦ ῥήματος, ἢ συλ-
λαβικὴ δηλαδὴ αὐξήτης, ἐκφερομένη ἐνταῦθα διὰ τοῦ
Α κατὰ διαλεκτισμόν, ἢ καὶ ἡ χρονικὴ, σχηματισθεῖσα
ἐκ προτέρας συλλαβικῆς, ὡς ἐπὶ τινων ἄλλων, τῶν
γνωστῶν ἡδουλόμην, ἡδυνάμην, ἡμελλον τῆς ἀρ-
χαίας, καὶ τῆς σημερινῆς τοῦ ἥπια, ἡφερα, ἡλεγα,
ἡβλεπα καὶ τῶν τοιούτων, καὶ τελευταῖον ὑπελ-
θοῦσα ἐνταῦθα τὴν διορικὴν προσέτι τροπὴν εἰς α.
Κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, ἐπειδὴ νομίζω τὴν ἐπι-
γραφὴν ἑμμετρον, ἤθελε προκύψῃ καὶ στίχος ἐκ τῆς
σειρᾶς τῶν λέξεων, διὰ μὲν τῆς α συλλαβικῆς αὐ-
ξήσεως, δακτυλικὸς δίμετρος μετὰ βιάσεως, διὰ δὲ
τῆς αὐτῆς εἰς χρονικὴν α μεταβληθείσης, δίμετρος
τροχαϊκὸς βραχυκτάκτικος. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔχου-
σιν ἀρμολόγιον ἴσω· ἐν ὅτῳ ἡ Ἐπιγραφή νομίζεται
εἰς μόνας τὰς τρεῖς περιοριζομένη λέξεις. Ἐάν δὲ
τοχὸν ὑποτεθῇ ὅτι εἰς ἄλλο τι μόριον τοῦ κράνους,
ἢ καὶ τοῦ μνημείου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου, ἂν ἀπετέλει
μέρας, ἀπεσπάσθη, εὐρίσκετο καὶ ἕτερά τις ἀκόμη
λέξις, τότε πάλιν εὐκόλως ἤθελεν εἶσθαι αὐτῇ τὸ κύ-
ριον ὄνομα τοῦ τεχνίτου, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ
μένῃ πλέον νὰ σημαίῃ τὸ Κῶος, παρὰ τὴν πατρίδα
αὐτοῦ, προσηγορικὸν Κῶος, ὡς ἀνέγνωτε, καθὼς ἀνέ-
φερα ἀνωτέρω, ὁ Οὐαλπόλιος. Ἀλλὰ καὶ τὸ μέτρον
τοῦ στίχου τότε, ἐν ὑποθέσει τοῦ νὰ ἦσαν τὰ ὄνυμα
ἐκείνο συνιστάμενον ἀπὸ δακτύλου καὶ μακρᾶς συλ-
λαβῆς, οἷον φερρεῖται ἀκμυτέλης, Ῥεμογένης, Πραξι-
τέλης, Ἀμφίμαχος, καὶ εἴτι τοιοῦτον, εἰς τὴν περί-
στασιν ταύτην ἤθελεν ἐνταίνεσθαι εἰς δακτυλικὸν
τετράμετρον καταληκτικόν, Ἀκμοτέλης Κῶος μ' ἀ-
πόησεν.

Ὡς τόσον, ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ περὶ τούτου, φαί-
νεται πάλιν καὶ ἐνταῦθα εἰς τὸ εἶτε κύριον εἶτε προ-

σηγορικὸν Κοῖος ὁ χαρακτήρ Φ, ὡς εἰς τὸ Κορινθί-
θεν τῆς προηγουμένης ἐπιγραφῆς, ὅστις, σημαί-
πτον, καθ' ὅσον δύναται νὰ συμπερανθῇ ἐκ λέξεων
τῶν ἔχουσιν αὐτὸν εἰς ἀρχαῖα μνημεῖα, νομίσματα
καὶ ἐπιγραφάς, δὲν προηγέτο συνήθως εἰ μὴ μόνου
τοῦ φωνήεντος Ο ἢ ἀπλοῦ, ἢ τὸ ρ πρὸ αὐτοῦ
ἔχοντος. Οὕτως τὸ Φ ἔχουν αἱ λέξεις Κόρινθος, Κο-
ρινθίων, Συρακοσίων, Κρότωνος, ἢ Κροτωνιατῶν εἰς
ἀρχαῖα νομίσματα τῶν πόλεων Συρακουσῶν καὶ Κο-
ρίνθου, οὕτως Ῥάκων ἐν Πελοποννησιακῇ Ἐπιγραφῇ
(C. I. N° 7), Λυκαδόραξ ἐπὶ λίθου (Ros, Inscr.
Vet. tab. VII. 2), καὶ ἄλλα εἰς ἀνολοθωρικά τινα
μνημεῖα· τόσον ὁμοιόμορρον ἐπιμαρτυρεῖ τὸ σύστημα
τοῦτο τῆς γραφῆς. Ἐπὶ δύο μόνον ἰταλικῶν ἀγ-
γείων παρετήρησα τοῦτον ἐξαιρέσεις. Εἰς ἐν τούτων
(Mon. Ist. Archeol. Rom. 1836, tab. XXXVIII.
A) κεῖται ΗΕΘΤΟΡ, Ἐκτωρ, εἰς δὲ τὸ ἕτερον (C.
I. N° 32) ΕΘΕΘΕΝ, ἐνθα τὸ κόππα προηγέται καὶ
συμφώνου, καὶ ἄλλου παρὰ τὸ Ο φωνήεντος. Ἀλλὰ
περὶ τῆς παρεξήσεως ταύτης τοῦ κοινοῦ ἔθους πρέ-
πει νὰ εἰκάζωμεν μὴν ὥτως οἱ Ἰταλοῦ Ἕλληνας γρα-
φεῖς τῶν ἀγγείων τούτων ἀρχαιογραφίαν ἐπιτηδεύον-
τες ἐμεταχειρίσθησαν τὸν χαρακτήρα ὡς ἀπλῶς ταυ-
τικὸν τοῦ Κ. Ἰδίως ὅμως ἡ θέσις αὐτοῦ ὑπάρχει
συνήθως μόνον πρὸ τοῦ φωνήεντος Ο ἢ μόνου ἢ μετ'
ἐπιπλοκῆς τοῦ Ρ. Ἦθελε δὲ τις συμπεράνῃ καὶ ἐκ
τῆς περιορισμένης ταύτης θέσεως μὴ τυχὸν οἱ ἀρ-
χαῖοι τὸν χαρακτήρα τοῦτον ἠναγκάσθησαν νὰ μετα-
χειρισθῶσι πρὸς ἑκφράσιν ἰδιαιτέρου τινος ἤχου, τὸν
ὁποῖον ἠδύνατο νὰ ἔχη τὸ Κ πρὸ τοῦ Ο ἢ ΡΟ ἐπὶ
ἰδιαιτέρων λέξεων. Ἡ λατινικὴ γλῶσσα, ἥτις ἐφύ-
λαξε τὸ κόππα εἰς τὸ ἀλφάβητον αὐτῆς ἐμεταχει-
ρίζετο καὶ αὕτη τοῦτο, διὰ παρομοίαν ἴσως αἰτίαν,
ἐμπροσθεν μόνον τοῦ σχεδὸν ταυτοῦχου τοῦ Ο φω-
νήεντος u, ἀνθότου καὶ οἱ Ἕλληνας τῆς Ῥωμαϊκῆς
ἐποχῆς εἰς τὴν ἀναλογίαν στέκοντες, ἀλλὰ μετα-
χειριζόμενοι ὅμως τὸ Κ ἀντὶ τοῦ Φ τοῦ μὴ ὑπάρ-
χοντος πλέον εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἀλφάβητον, ἀπέδι-
δαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ τοῦ ΚΟ τὸ Qu τῶν λα-
τινικῶν λέξεων Κόιντος γράφοντες καὶ Κουδράντης
τὰ λατινικὰ Quintus, quadrans, ἐκτὸς ἐάν ποτὲ
θέλοντες νὰ μένωσι πολλὰ πλησίον εἰς τὴν λατινι-
κὴν ἐκφώνησιν τοῦ φωνήεντος παρίσταναν αὐτὸ καὶ
διὰ τοῦ ΟΥ ἢ Υ, ὡς Κουάδοι, Κυϊντίλιος ἢ Κυντί-
λιος (Quadi, Quintilius).

6. Ἐπιγραφὴ ἐτέρα ἐπὶ χαλκοῦ κράνους.

Κράνος χαλκοῦν ἕτερον, ἐπιγραφὴν ὡσπύτως φέ-
ρον, παρόμοιον ὡς τὸ ἀνωτέρω, (Ἀρ. 4) εὑρέθη
εἰς τα ἐρείπια τῆς Ὀλυμπίας τὸ 1817, τὸ ὁποῖον
ἀπέκτησεν ὁ τότε ἐν Ζακύνθῳ Ἐρεδρος (Resident),
Ἀγγλος Συνταγματάρχης, Φριδερίχος Ῥώσος. Ἐξε-
δόθη δὲ ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἐπιγραφὴ, καθ' ὅσον ἐξεύρω, τὸ
πρῶτον ὑπὸ τοῦ Πουκερίλου (Voy. dans la Gr. T.
IV. p. 300 N° 1), ὅστις καὶ λέγει ὅτι εἰς αὐτὸν
ἐπωλήθη τὸ φέρον αὐτὴν κράνος ἀπὸ χωρικὸν ἐκαί-
εἰς τὴν Ὀλυμπίαν τὸ 1816. Ἀλλ' ἐν ὅμως τὸ αὐ-
τὸ καὶ τὸ Ῥωσσιανόν, ἢ ἕτερον διάφορον, ἀγνοῶ

ἄλλως. Πλὴν, ὅπως καὶ ἐν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ἡ ἐπι-
γραφὴ ὑπάρχει μία ἡ αὐτὴ ἐπ' ἀμφοτέρων, ἡ ἀκό-
λουθος.

ΘΙΑΡΟΝ Ο ΔΕΙΝΟΜΕΝΕΟΣ ΚΑΙ ΤΟΙ ΣΥΡΑΚΟΣΙΟΙ ΤΟΙ ΔΙ ΤΥΡΑΝΗΠΟΚΥΜΑΣ

Διατριβὴν τινα περὶ αὐτῆς εἶδα ποτέ, εἰς τὴν
Ῥώμην εὐρισκόμενος, παρὰ τοῦ Λαντοῦ Δ. Βρονστέ-
δου (Brönsted) ἐκδοθεῖσαν, ἐπιγραφομένην, Sopra
un' iscrizione Greca scolpita in un antico elmo
di bronzo rinvenuto nelle ruine di Olimpia
del Peloponneso, con alcune notizie sopra l'i-
sola d'itaca, lettera del Cavaliere D. Brönsted
dell' Università di Copenhagen, agente della
Reale Corte di Danimarca presso la santa Sede
etc. Napoli, 1820. Ἀλλὰ δὲν φυλάττω τῶρα εἰς
τὴν μνήμην μου ὁποῖας ἐκεῖνος διασαφήσεις ἔκα-
μεν εἰς αὐτήν, καὶ μάλιστα εἰς τὴν σκοτεινὴν λέ-
ξιν ΤΥΡΑΝ περὶ τὸ τέλος, διὰ τὸ νὰ μὴ ἔπεσαν
ἐκτοτε πλέον τὸ βιβλίον εἰς χεῖράς μου. Γνωρίζω
ὅμως ὅτι ἄλλοι ὑπέλαβαν τὴν λέξιν ἐκείνην ὡς
συγκοπὴν τοῦ ΤΥΡΡΑΝΑ ἢ ΤΥΡΡΑΝΝΙΚΑ ὅπλα
δηλαδὴ τῶν Τυρρηνῶν (Id. Edimb. Rev. N° C. p.
382—C. I. N° 16).

Τὸ ἀνάθημα ἔγινεν ἀναμνηστικὸς εἰς περίστασιν
νίκης τοῦ Ἰέρωνος, καὶ τὴν νίκην ταύτην φαναρίζει
καθαρῶς ὁ Πίνδαρος διὰ τῶν ἐξῆς. (Πύθ. Α' ἀντι-
στροφή δ'.)

Δίσσομαι νεῦσον, Κρονίων, ἄμμερον
ἔρρα κατ' οἶκον ὁ Φοῖ-
νιξ ὁ Τυρσανῶν τ' ἀλαλητὸς ἔχη,
ναυσίστονον ὕδριν ἰδὼν
τὰν πρὸ Κόμας.

Ἀπὸ τούδε στίχους τούτους ἐξάγεται ὅτι ἡ νίκη
ἔλαβε τόπον κατὰ θάλασσαν καὶ ἐναντίον δύο ὁμοῦ
λαῶν τῶν Καρχηδονίων καὶ τῶν Τυρρηνῶν. Τὰ πα-
λαιὰ εἰς τὸν Πίνδαρον σχόλια ἔχουσιν ἐδῶ, «Τυρ-
σηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, οἱ εἰσι Φοινίκων ἀπόγονοι,
διαμάχοντο πρὸς Κυμαίους. Μελλόντων οὖν ἄρδην
ἀπόλλυσθαι τῶν Κυμαίων, Ἰέρων συμμαχήσας, τοὺς
μὲν Κυμαίους διέσωσε, τῶν δὲ Τυρσηνῶν τοὺς πλεί-
στους ἀπώλεσεν. » Ὁ Ἑῶνιος (σημ. εἰς τοῦτο τὸ
χωρίον) νομίζει ὅτι τὸ « ναυσίστονον ὕδριν ἰδὼν τὰν
πρὸ Κόμας » ἀναφέρεται μόνον εἰς τοὺς Τυρρηνούς,
ἐπιπεσόντας κατὰ τῶν Κυμαίων, καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰέ-
ρωνος, ὅστις ἔστειλεν εἰς τοὺς Κυμαίους βοήθειαν,
νικηθέντας εἰς ναυμαχίαν Ὀλ. 76, 3, ἐπιμαρτυρῶν
τοῦτο ἀπὸ τὸν Διοδώρον (XI, 51). Ὡς τόσον, καὶ
ὁμοῦ ἐννοοῦνται οἱ Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ εἰς
μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πράξιν νικηθέντες, ὡς φέρεται ἡ
σύνταξις καὶ ἐξηγήσεν ὁ σχολιαστὴς, καὶ χωριστὰ
καθ' ἑτέραν καὶ ἑτέραν περίστασιν, ὡς πεῖθεται ὁ
Ἑῶνιος ἐκ τοῦ Διοδώρου, εἰς τὴν ἐπιγραφὴν ὅμως,
ἐὰν σκοπὸς ἦτο νὰ ὀνομασθῶσιν οἱ νικηθέντες Τυρ-
ρηνοί, ἢ ὁράσις ἔπρεπε νὰ ἐνι, ἀπὸ Τυρρηνῶν, ὅχι
ἀπὸ Κόμας. Οἱ νικηθέντες πολέμιοι, ἢ οἱ ὑποταχθέν-

τες τόποι ἐκφράζονται μὲ τὴν ἀπὸ πρόθεσιν εἰς τοιαύτας ἀναθηματικὰς ἐπιγραφὰς· ἔχομεν δὲ τὰ παραδείγματα τῆς τοιαύτης χρήσεως εἰς διαφόρους τόπους παρὰ Πυσανίαν, α ὁῶρον ἀπ' Ἀργείων καὶ Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων (Ἠλ. Α'. 10), καὶ ἔστιν ἀπὸ Φωκέων αὐτοῖς τὸ ἀνάθημα, καὶ, ἀνετέθη, ὑπὸ αὐτῶν Ἠλείων ἀπὸ τοῦ πρὸς Ἀρκάδας πολέμου (αὐτ. 24), καὶ, Ἠλείους ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἀναστῆσαι (αὐτ. 27), καὶ, ἀνάκειται δὲ καὶ ἀσπίς ὑπὲρ τοῦ Ἀστοῦ, τοὺς Μεγαρέας ἀπὸ Κορινθίων ἀναθεῖναι τὸν Θησαυρὸν λέγουσα (Ἠλ. Β'. 19), καὶ, ὁ δὲ Ἀπόλλων, ὁ ἐγγυτάτω τοῦ Λέοντος, Μασσαλιωτῶν ἔστιν ἀπὸ τῆς πρὸς Καρχηδονίους ἀπαρχὴ ναυμαχίας (Φωκ. 18), α διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν πολλὰς ἄλλας ὁμοίας ἐκφράσεις, πολλὰς τοῦ εὐρισκομένου εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Περιόδευτοῦ τοῦτου γινομένην τῶν ἀναθημάτων περιγραφὴν ἢ ἔκθεσιν· τόσον ὑπάρχει ὁμοιόμορφος ὁ τρόπος οὗτος τοῦ λέγειν. Ἐὰν ᾗτο τὸ ΤΥΡΑΝ, ὡς ὑπέλαβον, Τυρρηνικὰ ὄπλα, τότε ἔπρεπεν ἢ φράσις ἀπὸ Κύμας νὰ ἐννοῖται ὡς ἀπὸ ἐχθρικοῦ τόπου σημαίνουσα, ἐνῶ τούναντίον οἱ Κυμαῖοι ἦσαν μάλιστα οἱ λυτρωθέντες σύμμαχοι.

Ἡ λέξις ΤΥΡΑΝ ἤθελεν εἶναι ἀληθὲς αἶνιγμα, ἐὰν δὲν μᾶς ἔσωζε τὴν σημασίαν αὐτῆς ὁ Ἡσύχιος. Ἔχει ὁ Λεξικογράφος οὗτος « Σύρη, πλῆθος, σέρματα ναυμαχίας. » Λοιπὸν σύρη καὶ πληθυντικῶς σύραι ἐτίμηναι, κοινὰ εἰς τὸ γενικὸν σημαζόμενον τοῦ πλῆθος, ἀκόμη καὶ σέρματα ναυμαχίας. Τώρα ἡ δευτέρα αὕτη ἐξήγησις τοῦ Ἡσυχίου ἐννοεῖ ἀναμφιβόλως τὰ μετὰ τὴν ναυμαχίαν ὑπὸ τῶν νικητῶν συρόμενα σκύλα καὶ λείψανα τῶν καταναυμαχηθέντων ἐχθρικών πλοίων. ΤΥΡΑΝ ἐπομένως ἐδῶ, εἰς τὴν ἐπιγραφὴν, δὲν ἐνὶ παρὰ Γενικὴ πληθυντικὴ τοῦ ὀνόματος σύρη, ὁριστικῶς λεγομένη ἀντὶ συρῶν. Ἡ τροπὴ τοῦ σ εἰς τ ᾗτο συνήθης παρὰ τοῖς Δωριεῦσιν, οἱ ὅποιοι ἔλεγον, ὡς γνωστόν, τύ, τύκα, ποτιδάν, Ἀρτεμίτιον, ἀντὶ αὐ, σῶκα, ποσειδάν, Ἀρτεμίσιον· α ἡ γὰρ διάλεκτος, λέγει ὁ Ἀπολλώνιος (περὶ Συντ. σελ. 56. Sylb.), κατὰ πυκνὸς ἐπὶ τὴν τοῦ τ χρῆσιν. » Ἐξαρτᾶται δὲ ἡ γενικὴ ΤΥΡΑΝ ἀπὸ τὴν ἀκολουθοῦσαν πρόθεσιν ΑΠΟ, κατὰ τὸ λεγόμενον σχῆμα ἀναστροφῆς. Λοιπὸν α τυρᾶν ἀπὸ Κύμας α ὑπάρχει τὸ αὐτό, ὡς ἐὰν ἐλέγετο α ἀπὸ συρῶν Κύμας. » Καὶ κατὰ ταῦτα ἡ ἐπιγραφὴ, γραφομένη μὲ τὴν συνήθη ὀρθογραφίαν ἔχει ὡς ἀκολουθῶς·

Ἰέρων ὁ Δεινομένεος

καὶ τοῖς Συρακούσιοι

τῷ Δε τυρᾶν ἀπὸ Κύμας,

ἔτοι, α Ἰέρων ὁ Δεινομένεος καὶ οἱ Συρακούσιοι τῷ Δε [ἀνέθηκαν] ἀπὸ συρῶν Κύμας, α ταυτὸν εἰπεῖν α ἀπὸ τῶν Κυμαίων συρῶν α ἔτοι τῶν συρμάτων καὶ λαφύρων, τῶν ἀπὸ τῆς ἐν Κύμῃ γενομένης πρὸς Καρχηδονίους καὶ Τυρρηνούς ναυμαχίας. Ἡ δευτέρα καὶ τρίτη γραμμὴ φαίνεται ὅτι ἀποτελεῖ καὶ ἐξάμετρον τινα στίχον α καὶ τοῖς Συρακούσιοι τῷ Δε τυρᾶν ἀπὸ Κύμας. »

Σημειωτέον τὸ συναϊρούμενον Δε ἀντὶ Δε, ὅπως

καὶ εἰς τὴν Ἠλείαν ἐπιγραφὴν ΔΙ ΟΛΥΜΠΙΟΙ, καὶ Δε εἰς τὸν Πίνδαρον (Ὀλ. γ'. 149—Πύθ. ἡ, 142). Ὁμοίαν δὲ συναίρεσιν συμβαίνει καὶ εἰς ἄλλας δοτικὰς, ὅπου συμπίπτουσι δύο ἰ, ὡς ὄφι, πόλι, μήτι, καὶ συναίρει ἡ συνέμπτωσις αὕτη, ὡς γνωστόν, καὶ τὸ Χίος εἰς τὸ Χίος.

Προσέτι σημειωτέον ὅτι τὸ δασυντικὸν Η εἰς τὸ Ἰέρων παριστάνεται ἐνταῦθα διὰ τοῦ κλειστοῦ χαρακτῆρος Η, ὅστις εἰς ἀρχαῖα μνημεῖα καίται ἐνίοτε ἀντὶ τοῦ Θ. Ἀλλ' ἡ μορφή αὕτη τοῦ Η ἀντὶ τοῦ Η φαίνεται οὐχ ἥττον καὶ εἰς ἄλλας ἀρχαίας τινας ἐπιγραφὰς ὡς εἰς Ἀργεῖον (C. I. N° 2), εἰς Φουρμοντιανὴν ἐκ Λακωνίας (αὐτ. 13), εἰς Τεγεατικὴν (Ros, inser. ined. N° 7), εἰς ἄλλην τοιαύτην (αὐτ.), εἰς Ἀκρνανικὴν (C. I. Vol. II. p. 983), εἰς τὴν Κερκυραϊκὴν τοῦ Μενικρατείου σήματος, περὶ τῆς ὁποίας διάλεξιν τινα ἐξέδωκα ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1844, καὶ τέλος εἰς ἀρχαιοτάτην Ἀττικὴν ἐπιγραφὴν, χαραγμένην βουστροφηδὸν, ἐκδοθεῖσαν εἰς τὴν Ἀθηναϊκὴν Ἀρχαιολογικὴν ἐφημερίδα (N° 102) ἀπαρράλλaktως ὅπως καίται καὶ εἰς ἀπόγραφον, τὸ ὅποιον ἔχω ἐκ τῶν σχεδῶν φίλου, ἐνθα εἰς τὸ πλάγιον σημειοῦνται γαλλιστὶ ταῦτα· « Cette inscription Boustrophédon se trouve près de l'Eglise du Sotiros ou le Sauveur, dans le Quartier dit Psiri; il ne manque rien au commencement. » Ἡ ἐπιγραφὴ δὲ αὕτη ἔχει οὕτω γραφομένη διὰ τῶν κοινῶν κεραλαίων·

ΑΡΧΕΝΕΟΣ : ΤΟΔΕΣ ...

ΟΘΕΥΛΑΝΕΤΣΕ

ΔΟΙΑΓΑΘΟΚΑΙ ...

ἦτοι, α Ἀρχένεος τόδε σ... ἔστις ἐγγὺς ὁδῷ ἀγαθοῦ καὶ ..., α λείψανα ταῦτα φανερά ἐξαμέτρων δύο, ἴσως τῶν ἐξῆς ἀπαρτιζομένων μετὰ πιθανῆς τῶν χασμάτων ἀναπληρώσεως·

Ἀρχένεος τόδε σ(ῆμα τὸ λαῖνον, ὃ παροδίτα,)

ἔστις ἐγγὺς ὁδῷ ἀγαθοῦ καὶ (εὐφρονος ἀστοῦ ?)

Ἀλλ' ἐπιστρέφω εἰς τὸ προκείμενον. Αἱ ἀπαρχαὶ ἢ τὰ ἀκροθίνια, τὰ εἰς τὴν Ὀλυμπίαν ἀναθετόμενα, ἐσυνίσταντο ὡς ἐπιτοπολὺ εἰς ἀγαλμα, εἰς ἀσπίδα, ἢ εἰς τρόπαιον, τὰ ὅποια ἔθεταν εἰς διάφορα μέρη, ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς Θησαυροὺς. Εἰς τὸν Θησαυρὸν ὅμως τῶν Σικυωνίων ἐπαρτήρησεν ὁ Πυσανίας (Ἠλ. Β'. 19) μεταξὺ ἄλλων καὶ κράνος. Εἰς τὸν λεγόμενον τῶν Καρχηδονίων θησαυρὸν (αὐτ.) ὁ Γέλων ἀδελφὸς τοῦ Ἰέρωνος καὶ οἱ Συρακούσιοι ἀνέθηκαν εἰς τὸν Δία καὶ θῶρακας τρεῖς, καὶ δὲν ἐνὶ ἀπίθανον λοιπὸν εἰς τὸν αὐτὸν θησαυρὸν νὰ ᾗτον ἀναθεμένον καὶ τὸ κράνος τοῦτο, τὸ εἰρηθὲν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, τὸ ὅποιον ἢ μόνον ἔκειτο, ὡς οὕτω σημειόναί νὰ ἔκειτο καὶ κράνος μόνον εἰς τὸν Θησαυρὸν τῶν Σικυωνίων ὁ Πυσανίας, καθὰ εἶπα, ἢ καὶ ἀπετέλει, εἰς ὅλον τὸ ὕστερον, μέρος ἱσταμένου ἐκείνου τροπαίου.

Χ. ΦΙΑΠΤΑ